

265. *Trifolium sebastianii* Savi — Երեբունկ Սերապիանի — Клевер Себастиана

$$VU^*B \mid ab(i,ii,iii) + 2ab(i,ii,iii)$$


© ՀՀ ԳԱԱ Բուսաբանության ինստիտուտի հերբարիում
© Herbarium of the Institute of Botany of NAS of Armenia

Սկզբնաղբյուրներ/References

Հայաստանի ԳԱԱ Բուսաբանության ինստիտուտի,
Ռուսաստանի ԳԱ Վ. Լ. Կոմարովի անվան Բուսաբա-
նության ինստիտուտի, Վրաստանի ԳԱ Բուսաբանու-
թյան ինստիտուտի հեղբայրիտմների մյուսեր
Herbarium materials of the Institute of botany of NAS RA,
V. L. Komarov's Botanical institute of AS RF, Institute of
Botany of AS of Georgia.

Красная книга Армянской ССР. 1989: 122. Ереван.

Heller D. 1984. *Trifolium* L. Flora Iranica, 157: 293. Graz.
Zohary M. 1970. *Trifolium* L. Flora of Turkey, 3: 402.
Edinburgh.

Կազմող՝ Ի. Գ. Արևշատյան
Compiler I. G. Arevshatyan

Կարեգորիս: Խոցելի տեսակ է: Հայտնի է երկու ոչ մեծ արարվածքներ: Տարածման և բնակությամբ շրջանների մակերեսը 10 քառ. կմ-ից պակաս է: Նկատի ունենալով տեսակի մեծ ընդիանուր տարածումը սայառնայիի կատեգորիան իջեցվել է մինչև VU:

Հայաստանի Կաթմիր գրքի առաջին հրատարակության մեջ ընդգրկված էր 1 կարգավիճակով՝ ոչնչացման սպառնալիքի ենթակա առևանգ:

CITES-ի և Բեռնի կոնվենցիաների հավելվածներում ընդգրկված չէ:

Նկարագրություն: Միամյա բույս՝ 15-40 սմ բարձրությամբ: Տերևիկները՝ երկարացած, երկու ծայրերում մեղացած: Մաղկակիթները՝ բարակ: Մաղկաբույլերը՝ մութ, 8-20 ծաղիկներով: Մաղկակիթերը՝ ծաղկման սկզբում՝ ուղիղ, այնուհետև ներքև թեքված: Բաժակը՝ բաց մերկ տերևով: Պսակը՝ 3-4 սմ երկարությամբ, դեղին, պտղի ժամանակ կարմրավուն-դարչնագույն:

Տարածում: Հանդիպում է Իջևանի (Նոյեմբերյանի շրջակայք) և Զանգեզուրի (Ճակատեն գյուղի շրջակայք) ֆորֆապիկական շրջաններում: AOO 8 բառ. կմ, լակալիտաները՝ 2, որոնց միջև ենուվորյորյունը 260 կմ է: Հայաստանից բացի, աճում է Նախակովկասում, Դարդաստանում, Գարաբաղում, Թուրքիայում, միջերկրածովյան սավազանում: Հյուսիսարևելյան Մանաուխիում:

Կենտրոնական, Էկոլոգիական և Ֆիզիոգենոլոգիական առանձնահատկություններ: Անում է ստորին լեռնային գոտում, ծ. մ. 1000 մ բարձրության վրա, անառատային բացահանքում: Մտկում է մայիս-հունիս ամիսներին, պտղաբերում՝ հունիս-հուլիսին:

Սահմանափակող գործոններ: Սահմանափակ տարածման և բնակության շրջաններ, աճելավայրերի կորուստ կամ դեգրադացիա՝ կապված անտառառնետակյան գործունեության հետ:

Պատկանություն միջոցառումներ: Պատկանության գործառնություններ չեն իրականացվում: Անհրաժեշտ է իրականացնել պատվագիտի վիճակի մոնիթորինգ:

Category. Vulnerable species. Two small sub-populations are known. The extent of occurrence and the area of occupancy are less than 10 km². Taking into consideration the wide range of general distribution of the species the category of threat has been downgraded to VU.

It was included in the first edition of the Red Data Book of Armenia under Category 1: Endangered species.

It is not included in the Annexes of CITES and that of the Bern Convention.

Description. Annual plants 15–20 cm. Leaflets elongate, narrowed at both ends. Peduncles thin. Inflorescence loose, 8–20-flowered. Pedicels at the beginning of flowering erect, later reflexed. Calyx with opened glabrous gorge. Corolla 3–4 cm long, yellow, after flowering reddish-brown.

Distribution. In Armenia it occurs only in Idjevan (surroundings of Noyemberyan) and Zangezur (surroundings of Chakaten village) floristic regions. AOO is 8 km², the number of locations is 2 (distance between them is 260 km). Besides Armenia the species grows in Ciscaucasia, Dagestan, Karabagh, Talish, countries of the Mediterranean Sea Basin, North–West Anatolia.

Ecological, biological and phytocoenological peculiarities. Grows in lower mountain belt, at the altitude of 1000 meters above sea level, in the forest glades. Flowering from May to June, fruiting in June–July.

Limiting factors. Restricted extent of occurrence and area of occupancy, loss/degradation of habitats caused by forestry activities.

Conservation actions. No conservation actions. Necessary: monitoring of the population state.

266. *Trigonella astroides* Fisch et C.A.Mey. — Նաղհամնա ասրղան — Пажитник звездовидный

EN 1 ab(i,ii,iii) + 2 ab(i,ii,iii)



© ՀՀ ԳԱԱ Բուսաբանության ինստիտուտի հերբարիում
© Herbarium of the Institute of Botany of NAS of Armenia

Սկզբնաղբյուրներ/References

- Հայաստանի ԳԱԱ Բուսաբանության ինստիտուտի, Ռուսաստանի ԳԱ Վ. Լ. Կոմարովի անվան Բուսաբանության ինստիտուտի, Վրաստանի ԳԱ Բուսաբանության ինստիտուտի հերբարիումների նյութեր
Herbarium materials of the Institute of botany of NAS RA, V. L. Komarov's Botanical institute of AS RF, Institute of Botany of AS of Georgia.
Габриэлян Э. Ц. 1962. Род *Trigonella* L. Флора Армении, 4: 38. Ереван.
Huber-Morath A. 1970. *Trigonella* L. Flora of Turkey, 3: 470. Edinburgh.
Rechinger K. H. 1984. *Trigonella* L. Flora Iranica, 157: 240. Graz.
Townsend C. C. 1974. *Trigonella* L. Flora of Iraq, 3: 102. Baghdad.

Կազմող՝ Ի. Գ. Արևշատյան
Compiler I. G. Arevshatyan

Կարեգորիա: Վտանգված տեսակ է: Հայտնի են երեք ոչ մեծ պոպուլյացիաներ: Տարածման շրջանի մակերեսը 5000 քառ. կմ–ից պակաս է, բնակության շրջանի մակերեսը՝ 500 քառ. կմ–ից պակաս:

Հայաստանի Կարմիր գրքի առաջին հրատարակության մեջ ընդգրկված չէր:

Ընդգրկված չէ CITES-ի և Բեռնի կոնվենցիաների հավելվածներում:

Նկարագրություն: Միամյա բույս՝ 5–15 սմ բարձրության, բարակ, հիմքից ճյուղավորված ցողուններով: Մաղկաբույլը՝ հովանոցանման, 1 սմ երկարության ռախիի վրա, 3–8 ծաղիկներով: Պսակը՝ դեղին, 4–5 մմ երկարության: Ունդերը՝ հորիզոնական առաղածն դասավորված, ուղիղ կամ թեթևակի կորացած, 10–20 մմ երկարության, 1 մմ լայնության:

Տարածում: Հանդիսանում է Երևանի (Քաղցրաշեն գյուղի շրջակայք), Գարեղեղի (Եղեգնաձորի շրջակայք) և Մեղրու (Նյուվադի գյուղի շրջակայք) ֆորիստիկական շրջաններում: EOO 1130 քառ. կմ է, AOO՝ 12 քառ. կմ, լոկալիտետները՝ 3: Հայաստանից բացի, աճում է Նախիջևանում, Արևելյան Անդրկովկասում, Արևելյան միջերկրածովյան ավազանում, Հարավարևմտյան Ասիայում, Անատոլիայում և Հյուսիսային Իրանում:

Կենսաբանական, էկոլոգիական և ֆիտոցենոլոգիական առանձնահատկություններ: Աճում է սառնիկ լեռնային գոտում, ծ. մ. 600–1300 մ բարձրությունների վրա, չոր քարայրառ լանջերին: Մաղկուն է մայիս ամսին, պտղաբերում՝ հունիսին:

Սահմանափակող գործոններ: Սահմանափակ ապրածման և բնակության շրջաններ, աճելավայրերի կորուստ կամ դեգրադացիա՝ հողերի յուրացման հետևանքով:

Պահպանության միջոցառումներ: Պահպանության գործողություններ չեն իրականացվում: Անհրաժեշտ է իրականացնել պոպուլյացիայի վիճակի մոնիթորինգ, ստեղծել նոր ԲՀՊՏ Երախի լեռնաշղթայի վրա:

Category. Endangered species. Three small sub-populations are known. The extent of occurrence is less than 5000 km², the area of occupancy is less than 500 km².

It was not included in the first edition of the Red Data Book of Armenia.

It is not included in the Annexes of CITES and that of the Bern Convention.

Description. Annual plants. Stems 5–15 cm, thin, branched from the base. Inflorescence 3–8-flowered, umbel-shaped, peduncle about 1 cm long. Corolla yellow, 4–5 mm long. Legumes horizontally stellate divaricate, straight or slightly curvate, 10–20 x 1 mm.

Distribution. In Armenia it grows in Yerevan (surroundings of Kaghtsrashen village), Darelegis (surroundings of Yeghegnadzor) and Meghri (surroundings of Nyuvadi village) floristic regions. EOO is 1139 km², AOO is 12 km², the number of locations is 3. Besides Armenia the species grows in Nakhichevan, East Transcaucasia, East Mediterranean, South–west Asia, Anatolia and North Iran.

Ecological, biological and phytocoenological peculiarities. Grows in lower mountain belt, at the altitudes of 600–1300 meters above sea level, on dry stony places, in phryganoids. Flowering in May, fruiting in June.

Limiting factors. Restricted extent of occurrence and area of occupancy, loss/degradation of habitats caused by land development.

Conservation actions. No conservation actions. Necessary: establishment of specially protected nature area on Yerakh mountain range, monitoring of the population state.

267. *Trigonella capitata* Boiss. — Նաղիամեն գլխիկավոր — Пажитник головчатый

EN B 1 ab(i,ii,iii,iv) + 2 ab(i,ii,iii,iv)



© ՀՀ ԳԱԱ Բուսաբանության ինստիտուտի հերբարիում
© Herbarium of the Institute of Botany of NAS of Armenia

Սկզբնաղբյուրներ/References

- Հայաստանի ԳԱԱ Բուսաբանության ինստիտուտի, Ռուսաստանի ԳԱ Վ. Լ. Կոմարովի անվան Բուսաբանության ինստիտուտի, Վրաստանի ԳԱ Բուսաբանության ինստիտուտի հերբարիումների նյութեր
Herbarium materials of the Institute of botany of NAS RA, V. L. Komarov's Botanical institute of AS RF, Institute of Botany of AS of Georgia.
Красная книга Армянской ССР, 1989: 122–123. Ереван.
Габриэлян Э. Ц. 1962. Род *Trigonella* L. Флора Армении, 4: 44. Ереван.
Huber-Morath A. 1970. *Trigonella* L. Flora of Turkey, 3: 479. Edinburgh.
Rechinger K. H. 1984. *Trigonella* L. Flora Iranica, 157: 250. Graz.
Մագնող Ի. Գ. Արևշատյան
Compiler I. G. Arevshatyan

Կարեգործիչ: Վասնզված տեսակ է: Հայտնի է միայն մեկ պոպուլյացիա՝ մասնատված արևաբլուզ, որը սնունդ է ինտենսիվ յուրացվող տարածքներում: Տարածման և բնակության շրջանների մակերեսը 500 քառ. կմ–ից պակաս է:

Հայաստանի Կարմիր գրքի առաջին հրատարակության մեջ ընդգրկված էր 1 կարգավիճակով՝ ոչնչացման սպառնալիքի ենթակա տեսակ:

CITES-ի և Բեռնի կոնվենցիաների հավելվածներում ընդգրկված չէ:

Նկարագրություն: Միամյա բույս՝ սնամեղ, ճյուղավորված ցուլուններով 20–50 սմ բարձրությամբ: Տերևիկները՝ երկարավուն: Ծաղկաբույյերը՝ երկար ծաղկակիրների վրա, խիտ, կիսագնդաձև, ծաղկերուց հետո երկարացող, բայց չնոսրացող: Պսակը՝ սպիտակ-մանուշակագույն, 4 մմ երկարությամբ: Ունդերը՝ ձվաձև, մերկ, 1 սերմով, հանկարծակի ձգված բարակ, վերևում կորացած կառույց:

Տարածում: Հանդիպում է Երևանի ֆորիատիկական շրջանում (Մխչյան, Խորոնգ, Չեյվա գյուղերի շրջակայք): EOO 200 քառ. կմ է, AOO՝ 16 քառ. կմ, լոկալիտները՝ 2: Հայաստանից բացի աճում է Ղարաբաղում, Անատոլիայում և Հյուսիսարևմտյան Իրանում:

Կենսաբանական, էկոլոգիական և ֆիտոցենոլոգիական առանձնահատկություններ: Աճում է ստորին լեռնային գոտում, ծ. մ. 800–900 մ բարձրությունների վրա, ճահիճներում և ճահճացած տեղերում, առուների ափերին: Ծաղկում է հունիս ամսին, պտղաբերում՝ հուլիսին:

Մահմանափակող գործոններ: Մահմանափակ տարածման և բնակության շրջաններ, աճելավայրերի կորուստ կամ դեգրադացիա՝ գյուղատնտեսական հանդակների համար հողատարածքների յուրացման հետևանքով, ճահիճների չորացում, մեկտրացիա:

Պահպանության միջոցառումներ: Պահպանության գործողություններ չեն իրականացվում: Անհրաժեշտ է իրականացնել հետազոտական աշխատանքներ՝ պոպուլյացիայի ծավալը և կառուցվածքը ճշտելու և նոր աճելավայրեր հայտնաբերելու համար, պոպուլյացիայի վիճակի մոնիթորինգ:

Category. Endangered species. Only one sub-population is known with fragmented area of distribution. The extent of occurrence and the area of occupancy are less than 500 km².

It was included in the first edition of the Red Data Book of Armenia under Category 1: Endangered species.

It is not included in the Annexes of CITES and that of the Bern Convention.

Description. Annual plants. Stems 20–50 cm, hollow, branched. Leaflets oblong. Inflorescence on long peduncle, dense, hemispheric, after flowering elongating, but not becoming loose. Corolla whitish-violet, 4 mm long. Legume 1-seeded, ovate, glabrous, suddenly elongated into narrow, curved rostellum.

Distribution. In Armenia it grows in Yerevan (surroundings of Mkhchyan, Khoronq, Zeyva villages) floristic region. EOO is 200 km², AOO is 16 km², the number of locations is 2. Besides Armenia the species grows in Karabagh, Anatolia and North-West Iran.

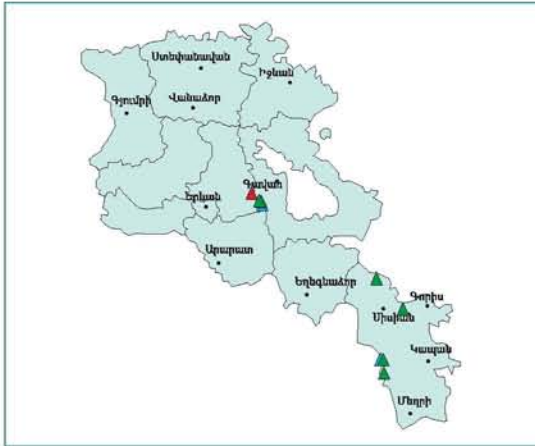
Ecological, biological and phytocoenological peculiarities. Grows in lower mountain belt, at the altitudes of 800–900 meters above sea level, in the marshes, in swamped places, along the banks of the streams. Flowering in June, fruiting in July.

Limiting factors. Restricted extent of occurrence and area of occupancy, loss/degradation of habitats caused by land development for arable purposes, drainage of the marshes, amelioration.

Conservation actions. No conservation actions. Necessary: survey on population numbers and range, search of new habitats, monitoring of the state of the population.

268. *Vavilovia formosa* (Steven) Fed. — Վավիլովիա նրբագեղ — Вавиловия изящная

EN B 1 ab(iii) + 2 ab(iii)



© Վավիլով Թամանյան
© Kamilla Tamanyan

Սկզբնաղբյուրներ/References

Հայաստանի ԳԱԱ Բուսաբանության ինստիտուտի, Ռուսաստանի ԳԱ Վ. Լ. Կոմարովի անվան Բուսաբանության ինստիտուտի, Վրաստանի ԳԱ Բուսաբանության ինստիտուտի հերբարիումների նյութեր
Herbarium materials of the Institute of botany of NAS RA, V. L. Komarov's Botanical institute of AS RF, Institute of Botany of AS of Georgia.
Красная книга Армянской ССР. 1990: 123. Ереван.
Габриэлян Э. Ц. 1962. Род *Vavilovia* Fed. Флора Армении, 4: 332. Ереван.
Davis P. H. 1970. *Vavilovia* Fed. Flora of Turkey, 3: 372. Edinburgh.
Townsend C. C. 1974. *Pisum* L. Flora of Iraq, 3: 573. Baghdad.

Կազմող՝ Ի. Գ. Արևշատյան
Compiler I. G. Arevshatyan

Կարեգործիչ: Վստանգված տեսակ է: Մեծ հետաքրքրություն է ներկայացնում որպես կուլտուրական որոշ վայրի ազգակից: Արեալը մասնատված է: Տարածման շրջանի մակերեսը 5000 քառ. կմ–ից պակաս է, բնակչության շրջանի մակերեսը՝ 500 քառ. կմ–ից պակաս: Հայաստանի Կարմիր գրքի առաջին հրատարակության մեջ ընդգրկված էր 1 կարգավիճակով՝ ոչնչացման սպառնալիքի ենթակա տեսակ:

CITES-ի և Բեռնի կոնվենցիաների հավելվածներում ընդգրկված չէ:

Նկարագրություն: Բազմամյա բույս՝ սողացող կոճղարմատով: Ցողունը՝ մինչև 20 սմ բարձրությամբ: Տերևակիցները՝ մանր: Տերևները՝ 1 զույգ տերևիկներից, առանց բեղիկների: տերևի առանցքը՝ սրածայրով վերջացող: Շաղկապիկները՝ տերևները գերազանցող, մեկ ծաղիկով: Պսակը՝ վառ վարդագույն, դրաշը՝ 16–18 մմ երկարության: Ունդը՝ կարբերից սեղմված, նշտարած: Մերմերը՝ հարթ:

Տարածում: Հանդիպում է Գեղամի (լեռնագագաթներ՝ Սևսար, Զիարեթ) և Զանգեզուրի (լեռնագագաթներ՝ Կապուտջուղ, Փառական, Մեծ Իշխանասար, Ուխտասար) ֆլորիստիկական շրջաններում: EOO 3750 քառ. կմ է, AOO՝ 28 քառ. կմ, լոկալիտները՝ 5: Հայաստանից բացի, աճում է Մեծ Կովկասի լեռնաշղթայի վրա, Արևելյան Անդրկովկասում, Հարավային և Արևելյան Անատոլիայում, Հյուսիսային և Հյուսիսարևմտյան Իրանում:

Կենսաբանական, էկոլոգիական և ֆիտոցենոլոգիական առանձնահատկություններ: Աճում է ալպյան գոտում, ծ. մ. 3000–3500 մ բարձրությունների վրա, սև հրաբխային խարամի և խճարարոտ շարժուն քաղվածքների վրա: Շաղկում է հուլիս–սեպտեմբեր ամիսներին, պտղաբերում՝ օգոստոս–սեպտեմբերին:

Մահմանափակող գործոններ: Մահմանափակ տարածման և բնակության շրջաններ:

Պահպանության միջոցառումներ: Պահպանության գործողություններ չեն իրականացվում: Անհրաժեշտ է իրականացնել պոպուլյացիայի փնտրելի մոնիթորինգ, ստեղծել նոր ԲՀՊՏ Գեղամի լեռնաշղթայի վրա:

Category. Endangered species. Area of distribution is fragmented. The extent of occurrence is less than 5000 km², the area of occupancy is less than 500 km². Wild relative of cultural pea.

It was included in the first edition of the Red Data Book of Armenia under Category 1: Endangered species.

It is not included in the Annexes of CITES and that of the Bern Convention.

Description. Perennial herb with creeping rhizome. Stems up to 20 cm. Stipules small; leaflets in 1 pair, tendrils absent, rachis ending with cusp. Peduncles exceeding the leaves, 1-flowered. Corolla bright pink; flag 16–18 mm long. Legume compressed, lanceolate. Seeds smooth.

Distribution. In Armenia it occurs in Gegham (mountain peaks Sevsar, Ziaret) and Zangezur (mountain peaks Kaputdjugh, Parakan, Mets Ishkhanasar, Ukhtasar) floristic regions. EOO is 3750 km², AOO is 28 km², the number of locations is 5. Besides Armenia the species grows in the mountain range of the Greater Caucasus, Eastern Transcaucasia, South and East Anatolia, North and North–West Iran.

Ecological, biological and phytocoenological peculiarities. Grows in alpine belt, at the altitudes of 3000–3500 meters above sea level, on black volcanic slag and moving screes. Flowering from July to September, fruiting from August to September.

Limiting factors. Restricted extent of occurrence and area of occupancy, global climate change.

Conservation actions. No conservation actions. Necessary: establishment of specially protected nature area on Gegham mountain range, monitoring of the population state.

269. *Vicia pisiformis* L. — Վիկ ոլոռնանման — Вика гороховидная

CR B 1 ab(i,ii,iii) + 2 ab(i,ii,iii)



© T.Muer

Սկզբնաղբյուրներ/References

Հայաստանի ԳԱԱ Բուսաբանության ինստիտուտի, Ռուսաստանի ԳԱ Վ. Լ. Կոմարովի անվան Բուսաբանության ինստիտուտի, Վրաստանի ԳԱ Բուսաբանության ինստիտուտի հերբարիումների նյութեր
Herbarium materials of the Institute of botany of NAS RA, V. L. Komarov's Botanical institute of AS RF, Institute of Botany of AS of Georgia.

Аревшатян И. Г. 2004. Род *Vicia* L. (Fabaceae) в Южном Закавказье. Флора, растительность и растительные ресурсы Армении, 15: 37–43. Ереван.

Ball P. W. 1968. *Vicia* L. Flora Europaea, 3. Cambridge.

Կազմող՝ Ի. Գ. Արևշատյան

Compiler I. G. Arevshatyan

Կարեգործիք: Կրիտիկական վիճակում գտնվող տեսակ է: Անդրկովկասում հայտնի միակ պոպուլյացիան գտնվում է Ջանգեզուրի ֆլորիստիկական շրջանում: Տարածման և բնակության շրջանների մակերեսը 10 քառ. կմ–ից պակաս է:

Հայաստանի Կարմիր գրքի առաջին հրատարակության մեջ ընդգրկված չէր:

Ընդգրկված չէ CITES–ի և Բեռնի կոնվենցիաների հավելվածներում:

Նկարագրություն: Բազմամյա բույս՝ թույլ ցողուններով մինչև 200 սմ երկարությամբ: Տերևիկները՝ 3–5 զույգ, ձվաձև, բութ, 30–80 մմ երկարության, 20–55 մմ լայնության, ներքևի գույքը ծածկում է տերևակիցները: Տերևակիցները՝ խոշոր, ձևով մեկը մյուսից տարբերվող: Բեղիկը՝ ճյուղավորված: Ճյուղավորվող՝ երկար ծաղկակրի վրա, բազմածաղիկ: Պսակը՝ բաց դեղին: Դրոշը՝ 12–17 մմ երկարության: Ունդերը՝ ոլոռնանման, մերկ:

Տարածում: Հանդիպում է Ջանգեզուրի ֆլորիստիկական շրջանում (Ճակատեն գյուղի շրջակայք, «Շիկահոօ» պետական արգելոց): AOO 8 քառ. կմ է, լոկալիտներ՝ 1: Տեսակը լայն տարածում ունի ամբողջ Եվրասիայում, հազվադեպ հանդիպում է նաև Արևմտյան Նախակովկասում և Արևմտյան Կովկասում:

Կենսաբանական, էկոլոգիական և ֆիտոցենոլոգիական առանձնահատկություններ: Աճում է ստորին լեռնային գոտում, ծ. մ. 1100 մ բարձրության վրա, անտառում, քվեթի մեջ: Ճյուղում է հունիս–հուլիս ամիսներին, պաղարեքում՝ հուլիս–օգոստոսին:

Սահմանափակող գործոններ: Սահմանափակ տարածման և բնակության շրջաններ, աճելավայրերի կորուստ կամ յեզրադաշտի՝ անտառի հատման հետևանքով:

Պահպանության միջոցառումներ: Պոպուլյացիայի մի մասը պահպանվում է «Շիկահոօ» պետական արգելոցի տարածքում: Անհրաժեշտ է իրականացնել պոպուլյացիայի վիճակի մոնիթորինգ:

Category. Critically endangered species. The only sub-population known in Transcaucasia is situated in Zangezur floristic region. The extent of occurrence and area of occupancy are less than 10 km².

It was not included in the first edition of the Red Data Book of Armenia.

It is not included in the Annexes of CITES and that of the Bern Convention.

Description. Perennial herbs. Stems slender, up to 200 cm. Leaflets in 3–5 pairs, ovate, obtuse, 30–80 x 20–55 mm; basal pair covering the stipules. Stipules large; their basal part of various shape, dentate, on margins glabrous; narrow part subulate, on margins long-pilose. Tendril branched. Inflorescence on long peduncle, many-flowered. Corolla light yellow. Flag 12–17 mm long. Legume glabrous, pisiform.

Distribution. The species grows in Zangezur floristic region (surroundings of the village Chakaten, “Shikahogh” State Reserve). AOO is 8 km², the number of locations is 1. The species is widely spread in the whole Europe. It occurs also in West Ciscaucasia and the West Caucasus.

Ecological, biological and phytocoenological peculiarities. Grows in lower mountain belt, at the altitude of 1100 meters above sea level, in the forest, among steppe shrubs. Flowering from June to July, fruiting from July to August.

Limiting factors. Restricted extent of occurrence and area of occupancy, loss/degradation of habitats caused by deforestation.

Conservation actions. Part of the population grows in “Shikahogh” State Reserve. Necessary: monitoring of the population state.

270. *Castanea sativa* Mill. — Շագանակենի ցանովի — Кашттан посевной

$$ENB \ 1 \ ab(iii) + 2 \ ab(iii)$$


© Կամիլլա Թամանյան
© Kamilla Tamanyan

Սկզբնաղբյուրներ/References

Հայաստանի ԳԱԱ Բուսաբանության ինստիտուտի
հեղբարիունի նյութեր

Мулкиджанян Я. И. 1962. Род *Castanea*. Флора Армении, 4: 386–391. Ереван.

Красная книга Армянской ССР. 1989: 124. Ереван.

Կազմող՝ Գ. Մ. Ֆալսիմյան

Compiler G. M. Fayvush

Կարեգորիա: Վտանգված տեսակ է: Ներկայումս բնության մեջ հայտնի են երկու բնական պոպուլյացիաներ (սովետական տարիներին շատ շրջաններում այս տեսակն օգտագործվել է անասնապահության ժամանակ): Բնակության շրջանը՝ 500 քառ. կմ-ից պակաս է: Երկու լեկալիտեաների միջև տարածությունը 230 կմ է: Տեսակին սպառնում է տարածման և բնակության շրջանների կրճատում՝ անտառամտեսական աշխատանքների պատճառով առաջացած աճեղավայրերի պայմանների փոփոխության հետ:

Հայաստանի Կոպրի գրքի առաջին հրատարակության մեջ ընդգրկված էր 1՝ ոչնչացման անմիջական սպառնալիքի ենթակա կարգավիճակով:

CITES-ի և Բեռնի կոնվենցիաների հավելվածներում ընդգրկված չէ:

Նկարագրություն: Ծառ՝ մինչև 35 մ բարձրությամբ: Տերևները՝ մեծ, ամբողջական, երկարավուն-նշտաբան, առանձնազոր, զսգաբլում՝ սրացած: Պտուղը՝ կաշեման պտղապատով, ընդգրկված տուփշոտ, փայտացած պտղագավաթի մեջ:

Տարածում: Հայաստանում հանդիպում է Իջևանի (Իջևանի շրջակայք) և Զանգեզուրի («Շիկահող» պետական արգելոց) ֆլորիստիկական շրջաններում: AOO 20 քառ. կմ է: Լոկալիտետները՝ 2: Հայաստանից բացի, աճում է Նախակովկասում, Անդրկովկասի տարբեր շրջաններում, Տվյաթայի հարավում, միջերկրածովյան ավազանի երկրներում, Հյուսիսարևելյան Ամառայից:

Կենսաբանական, էկոլոգիական և ֆիզիոցենոլոգիական առանձնահատկություններ: Աճում է սառփին և միջին լեռնային գոտիների ծ. մ. 900–1300 մ բարձրությունների վրա, սևահողներում: Շատկում է ապրիլ–մայիս ամիսներին, պտղաբերում՝ օգոստոս–հոկտեմբերին:

Սահմանափակող գործոններ: Սահմանափակ տարածման և բնակչության շրջաններ, ծառահատումներ:

Պահպանության միջոցառումներ: Սեկ պապարյացիան պահպանվում է «Շիկահաղ» պետական արգելոցի տարածքում: Անհրաժեշտ է խրականացնել պապարյացիայի վիճակի մանիթորինգ:

Category. Endangered species. At present two natural sub-populations are known (in the Soviet period this species was used in many regions during afforestation). The extent of occurrence and area of occupancy are less than 500 km². The distance between two locations is 230 km. The species faces decline of the extent of occurrence and the area of occupancy caused by changes in habitat condition in the result of forestry activities.

It was included in the first edition of the Red Data Book of Armenia under Category 1: Endangered species.

It is not included in the Annexes of CITES and that of the Bern Convention.

Description. Tree, up to 35 m. Leaves large, entire, oblong-lanceolate, dentate, at apex acuminate. Fruit with coriaceous pericarp, included in aculeate lignose cupula.

Distribution. In Armenia it occurs only in Idjevan (surroundings of Idjevan) and Zangezur (Shikahoghli State reserve) floristic regions. AOO is 20 km²; the number of locations is 2. Besides Armenia it grows in Ciscaucasia, in different regions of Transcaucasia, in the South of Europe, in Mediterranean. North-East Anatolia.

Ecological, biological and phytocoenological peculiarities. Grows in lower and middle mountain belts at the altitudes of 900–1300 meters above sea level, in the forests. Flowering from April to May, fruiting from August to October.

Limiting factors. Restricted extent of occurrence and area of occupancy.

Conservation actions. One population grows in the area of "Shikahogh" State Reserve. Necessary: monitoring of the population state.

271. *Frankenia pulverulenta* L. — Ֆրանկենիա փոշեպար — Франкения порошистаяCR B 1 *ab(i,ii,iii,iv)* + 2 *ab(i,ii,iii,iv)*

© www.botanicavirtual.udl.es

Մկգրնադրյուններ/References

Հայաստանի ԳԱԱ Բուսաբանության ինստիտուտի հերբարիումի նյութեր

Herbarium materials of the Institute of botany of NAS RA.

Барсегян А. М. 1972. Новые материалы по водно-болотной флоре Армении. Биол. журн. Армении, 25, 1: 69–76.

Горшкова С. Г. 1949. Frankenia L. Флора СССР, 15: 272–275. Москва–Ленинград.

Гроссгейм А. А. 1962. Флора Кавказа, 6: 179. Москва–Ленинград.

Красная книга Армянской ССР. 1989: 125. Ереван.

Тахтаджян А. Л., Федоров Ан. А. 1972. Frankenia. Флора Еревана: 134. Ленинград.

Կազմող՝ Մ. Է. Հովհաննիսյան

Compiler M. E. Oganessian

Կարեգորիա: Կրիտիկական վիճակում գտնվող տեսակ է: Հայտնի է մեկ պոպուլյացիա: Տարածման և բնակության շրջանների մակերեսը 10 քառ. կմ–ից պակաս է:

Հայաստանի Կարմիր գրքի առաջին հրատարակության մեջ ընդգրկված էր 1 կարգավիճակով՝ ոչնչացման սպառնալիքի ենթակա տեսակ:

CITES-ի և Բեռնի կոնվենցիաների հավելվածներում ընդգրկված չէ:

Նկարագրություն: Միամյա բույս՝ 4–40 սմ բարձրության, չոփած ճյուղավորությամբ: Տերևները՝ հակաձված, տակից ծածկված սպիտակ ալյուրանման մազիկներով: Ծաղիկները՝ ծայրային վահանիկանման դիսպակիաներով: Բաժակը՝ գլանաձև, մերկ: Պսակաթերթերը՝ վարդագույն, 4–5 մմ երկարության:

Տարածում: Հայաստանում հանդիպում է միայն Երևանի ֆլորիստիկական շրջանում (Արարատ): АОО 8 քառ. կմ է, յուկայիտետր՝ 1: Հայաստանից բացի, աճում է Նախակովկասում, Արևելյան Կովկասում, Արևելյան Անդրկովկասում, Արևելյան Եվրոպայի հարավային շրջաններում, Հյուսիսային, Միջին, Կենտրոնական և Արևմտյան Ասիայում, Հյուսիսային և Հարավային Աֆրիկայում:

Կենսաբանական, էկոլոգիական և ֆիտոցենոլոգիական առանձնահատկություններ: Աճում է ստորին լեռնային գոտում, ծ. մ. 800–850 մ բարձրությունների վրա, աղիավուն ճահիճներում, խոնավ աղուտներում: Ծաղկում է մայիս–հունիս ամիսներին, պտղաբերում՝ հուլիսին:

Սահմանափակող գործոններ: Սահմանափակ տարածման և բնակության շրջաններ, աճելավայրերի կորուստ կամ դեգրադացիա՝ մարդածին գործոնների հետևանքով (արածեցում, հերկում, ճահիճների չորացում, բուսականության այրում):

Պահպանության միջոցառումներ: Պոպուլյացիան աճում է Արարատի ճահիճներում, որը, ՀՀ Կառավարության 2008 թ. որոշմամբ, ընդգրկված է բնության հուշարձանների ցանկում՝ որպես «Աղակալած ճահճոտ»։ Անհրաժեշտ է իրականացնել պոպուլյացիայի վիճակի մոնիթորինգ:

Category. Critically endangered species. One sub-population is known. The extent of occurrence and area of occupancy are less than 10 km².

It was included in the first edition of the Red Data Book of Armenia under Category 1: Endangered species.

It is not included in the Annexes of CITES and that of the Bern Convention.

Description. Divaricate branched annual plant 4–40 cm. Leaves obovate, farinose pubescent from below. Flowers in terminal corymbose dichasiums. Calyx cylindrical, glabrous. Petals pink, 4–5 mm long.

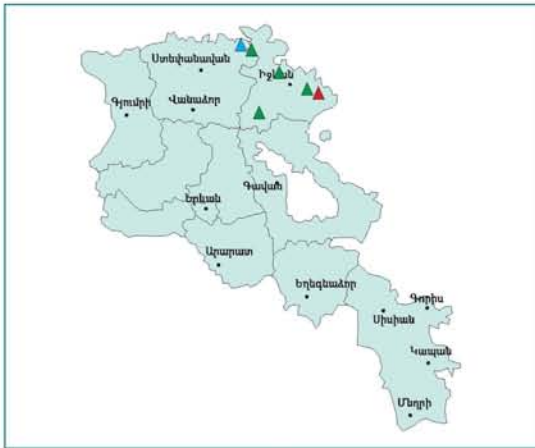
Distribution. In Armenia it occurs only in Yerevan (Ararat) floristic region. АОО is 8 km², the number of locations is 1. Besides Armenia it grows in Ciscaucasia, East Caucasus, East Transcaucasia, South-East Europe, North, Middle, Central and West Asia, North and South Africa.

Ecological, biological and phytocoenological peculiarities. Grows in lower mountain belt at the altitudes of 800–850 meters above sea level, in salt marshes, in moist saline soils. Flowering from May to June, fruiting in July.

Limiting factors. Restricted extent of occurrence and area of occupancy, loss/degradation of habitats caused by anthropogenic factor (grazing, tillage, drainage of marshes, vegetation burning).

Conservation actions. The population grows in the marshes of Ararat which according to RA Government decree on 2008 is included in the list of nature monuments as “Salt marshes”. Necessary: monitoring of the population state.

272. *Corydalis marschalliana* Pers. — Անձխոր Մարշալի — Хохлатка Маршалла

$$EN B 1 \text{ } ab(i,ii,iii) + 2 \text{ } ab(i,ii,iii)$$


© Մարինե Հովհաննիսյան
© Marine Oganesian

Մկզբնաղբյուրներ\References

Հայաստանի ԳԱԱ Բուսաբանության ինստիտուտի
հերբարիումի նյութեր

Herbarium materials of the Institute of botany of NAS RA.
Тахтаджян А. Л. 1954. Род *Corydalis*. Флора Армении, 1:
266–275. Ереван.

Красная книга Армянской ССР. 1989: 125–126. Ереван.

Կազմող՝ Ն. Խամբոյան

Compiler N. Khandivan

Կարեւորիւմ: Վտանգված տեսակ է: Հանդիպում է միայն Հյուսիսային Հայաստանում: Տարածման շրջանի մակերեսը 5000 քառ. կմ-ից պակաս է, բնակության շրջանի մակերեսը՝ 500 քառ. կմ-ից պակաս:

Հայաստանի Կարմիր գրքի առաջին հրատարակության մեջ ընդգրկված էր 2 կարգավիճակով՝ հազվագյուտ տեսակ:

CITES-ի և Բեռնի կոնվենցիաների հավելվածներում ընդգրկված չէ:

Նկարագրություն: Բազմամյա խոտաբույս՝ 10-15 սմ բարձրությամբ: Արմատը՝ գնդաձև, անկանոն-անկյունավոր պալարով: Հոդերակալին տերևները՝ 2, հերթադիր, կրկնակի եռմասնյա՝ կազմված էլիպսաձև կամ երկարավուն ամբողջական մասերից: Մաղկկները՝ զիգոմորֆ, խոշոր ծաղկակիցներով՝ խմբված ողկույզ ծաղկաբույլում: Բաժակը՝ քաղամբանման, վաղ քափվող: Պսակը՝ տաքբեր գույնի՝ դեղին, վարդագույն-դեղին, ծիրանագույնից մինչև սևավուն, լավ արտահայտված երկար խթանով: Տուփիկը՝ երկարավուն, 1,5-2 սմ երկարությամբ, կալված: Սերմերը՝ մանր, սև վալարուն:

Տարածում: Հայաստանում հանդիպում է միայն Իջևանի ֆլորիստիկական շրջանում (Կողբ, Բերդ, Իջևան, Աչաջուր): EOO 770 քառ. կմ է, AOO՝ 24 քառ. կմ: Լուկաիտևները՝ 4: Ընդհանուր արևալը բնդգրկում է Արևմտյան Նախակովկասը, Արևմտյան Կովկասը, Կենտրոնական, Հարավարևմտյան և Հարավային Անդրկովկասը, Գլարաբուրդը, Թալիշը, Հարավարևելյան Եվրոպան, Գրինը, Անատոլիան և Հյուսիսային Իրանը:

Կենսաբանական, էկոլոգիական և ֆիզիոցենոլոգիական առանձնահատկություններ: Աճում է ստորին և միջին լեռնային գոտիների ծ. մ. 500–1300մ բարձրությունների վրա, կաղնու–բոխտ ամուսառներում: Չաղկում է ապրիլ–մայիս ամիսներին, պտղաբերում՝ մայիսին: Ունի գեղազարդական հատկանիշներ:

Սահմանափակող գործոններ: Սահմանափակ տարածման և բնակության շրջաններ, տնտեսական գործունեության ազդեցություն՝ անտառների հատում:

Պահպանության միջոցառումներ: Պահպանության միջոցառումներ չեն իրականացվում: Անհրաժեշտ է իրականացնել պոպուլյացիայի վիճակի մոնիթորինգ, հատուկ ուշադրության արժանացնել անտառշինական աշխատանքների ժամանակ:

Category. Endangered species. It occurs only in North Armenia. The extent of occurrence is less than 5000 km², the area of occupancy is less than 500 km².

It was included in the first edition of the Red Data Book of Armenia under Category 2: Rare species.

It is not included in the Annexes of CITES and that of the Bern Convention.

Description. Perennial herb with irregularly angulose-globose radical tuber. Cauline leaves 2, 2-ternate; lobes elliptic or oblong-elongate, usually entire, acutiusculae. Flowers in many-flowered lax raceme; bracts entire, large. Calyx membranous, caducous. Corolla zygomorphic, large, yellow or yellowish-pink, with distinct calcar. Capsule elongate, 1.5-2 cm long, pendent. Seeds small, black, shining.

Distribution. In Armenia it grows only in Idjevan (Koghb, Berd, Idjevan, Achadjur) floristic region. EOO is 770 km², AOO is 24 km², the number of locations is 4. The general area of distribution includes West Ciscaucasia, the West Caucasus, Central, South-West and SouthTranscaucasia, Karabagh, Talish, South-East Europe, Crimea, Anatolia and North Iran.

Ecological, biological and phytocoenological peculiarities. Grows in lower and middle mountain belts, at the altitudes of 500–1300 meters above sea level, in oak–hornbeam forests. Flowering from April to May, fruiting in May. It is decorative plant.

Limiting factors. Restricted extent of occurrence and area of occupancy, forestry activities.

Conservation actions. No conservation actions. Necessary: monitoring of the population state, special attention during forest management planning works.

273. *Corydalis verticillaris* DC. — Պոպուլիկ օղակադիր — Хохлатка мятовчатая

EN B 1 ab(iii) + 2 ab(iii)



© ՀՀ ԳԱԱ Բուսաբանության ինստիտուտի հերբարիում
 © Herbarium of the Institute of Botany of NAS of Armenia

Կարեգործիչ: Վասնզված տեսակ է: Տարածման և բնակության շրջանների մակերեսը 500 քառ. կմ-ից պակաս է:

Հայաստանի Կարմիր գրքի առաջին հրատարակության մեջ ընդգրկված չէր:

Ընդգրկված չէ CITES-ի և Բեռնի կոնվենցիաների հավելվածներում:

Նկարագրություն: Բույս՝ գնդաձև սլավարով: Յողունային տերևները՝ 2, հակադիր, նստադիր կամ կարճակոթ, 3 (2)-փետրածև, առաջին կարգի սեզմենտները՝ երկար կոթով կենտրոնացած, 3-4-ական ամեն կողմից, համարյա հակադիր: վերջին կարգի սեզմենտները խոր, 2-3-բլթակով: Մողկաբույս՝ աղկույզ, 3-8 ծաղիկներով: Պսակը՝ 16-35 մմ երկարության, վարդագույն կամ բոսորագույն, զագաթին մուգ ծիրանագույն պտտով: Խառնը՝ 1,5-2 անգամ արտաքին սլակարեքից երկար, համարյա ուղիղ կամ կորացած:

Տարածում: Հայաստանում հանդիպում է Զանգեզուրի (Լեռնագագաթներ Գազանասար և Խոստուտի) և Մեղրու (Լեռնագագաթի և Բողարարի միջև, Շվեդկոյ լեռ) ֆլորիստիկական շրջաններում: EOO 220 քառ. կմ է, AOO՝ 16 քառ. կմ, լոկալիտները՝ 4: Հայաստանից բացի, աճում է Հյուսիսային Իրանում և Իրանում:

Կենսաբանական, էկոլոգիական և ֆիտոգենետիկական առանձնահատկություններ: Աճում է վերին լեռնային գոտուց մինչև ալպիական գոտի, ծ. մ. 1900-3100 մ բարձրությունների վրա, բարախտումներում, բարախտ և կավառ լանջերին, արագական-տալիս համակեցություններում: Մողկում է ապրիլ-հուլիս ամիսներին, սպաղարեքում՝ մայիս-հուլիսին:

Սահմանափակող գործոններ: Սահմանափակ տարածման և բնակության շրջաններ, աճելավայրերի կորուստ կամ դեգրադացիա՝ կլիմայի գլոբալ փոփոխության հետևանքով:

Պահպանության միջոցառումներ: Պոպուլյացիայի մի մասը պահպանվում է «Արևիկ» ազգային պարկի սահմաններում: Անհրաժեշտ է իրականացնել պոպուլյացիայի վիճակի մոնիթորինգ:

Category. Endangered species. The extent of occurrence and the area of occupancy are less than 500 km².

It was not included in the first edition of the Red Data Book of Armenia.

It is not included in the Annexes of CITES and that of the Bern Convention.

Description. Perennial herb with globular tuber. Cauline leaves 2, opposite, sessile or shortly petiolate, 3 (2)-pinnate; segments of the first order on long petiolules, by 3-4 from each side, almost opposite or alternate; segments of the last order deeply 2-3-lobate; lobes obtusate, linear to narrowly elliptic-oblong. Raceme 3-8-flowered. Corolla zygomorphic, 16-35 mm long, pink or purpurascens, with dark purple spot at apex; calcar 1,5-2 times longer than external petal, almost straight or curved.

Distribution. In Armenia it occurs in Zangezur (mountains Gazanasar and Khustup) and Meghri (between Lehvaz and Boghakar villages, mountain Chknavor) floristic regions. EOO is 220 km², AOO is 16 km², the number of locations is 4. Besides Armenia the species grows in North Iraq and Iran.

Ecological, biological and phytocoenological peculiarities. Grows from upper mountain to alpine belt, at the altitudes of 1900-3100 meters above sea level, on screes, stony and clay slopes, in tragacanth communities. Flowering from April to July, fruiting from May to July.

Limiting factors. Restricted extent of occurrence and area of occupancy, loss/degradation of habitats caused by global climate change.

Conservation actions. A part of population is situated on the territory of "Arevik" National park. Necessary: monitoring of the population state.

Սկզբնաղբյուրներ/References

Հայաստանի ԳԱԱ Բուսաբանության ինստիտուտի հերբարիումի նյութեր

Herbarium materials of the Institute of botany of NAS RA.

Габриэлян Э. Ц. 2007. Некоторые новые данные к флоре Армении. Флора, растительность и растительные ресурсы Армении, 16: 128-129. Ереван.

Wendelbo P. 1974. Corydalis Vent. Flora Iranica, 110: 1-23. Graz.

Կազմող՝ Մ. Է. Օգանյան

Compiler M. E. Oganessian

274. *Gentiana olivieri* Griseb. — Բոգ Օլիվյերի — Горечавка Оливье

VU* B 1 ab (iii) + 2ab (iii)



© www.gentians.be

Կարեգործիչ: Խոցելի տեսակ է: Ներկայումս հայտնի է երեք սուբսպեցիա: Արևալը խիստ ֆրագմենտացված է: Տարածման շրջանի մակերեսը 5000 քառ. կմ–ից պակաս է, բնակության շրջանի մակերեսը՝ 500 քառ. կմ–ից պակաս: Քանի որ տեսակի հիմնական տարածման շրջանը գտնվում է Հայաստանի սահմաններից դուրս, հետևաբար սպառնալիքի կատեգորիան նվազեցվում է մինչև VU:

Հայաստանի Կարմիր գրքի առաջին հրատարակության մեջ ընդգրկված չէր:

Ընդգրկված չէ CITES–ի և Բեռնի կոնվենցիաների հավելվածներում:

Նկարագրություն: Բազմամյա խառաբույս՝ 20–70 սմ բարձրությամբ: Արմատները տերևները՝ մինչև 10 սմ երկարությամբ, առաջացնում են վարդակ, ցողունային տերևները՝ սակավարիվ (2–3 զույգ) մեղ մշտաբաժն: Մաղիկները՝ բազմաթիվ, զազաթմային կոմպակտ ծաղկաբույլերում, մեծ, կապույտ կամ մանուշակագույն:

Տարածում: Հայաստանում հանդիպում է Երևանի (Երևանի շրջակայք, Ուրծի և Երախի լեռնաշղթաներ) և Շիրակի (Լուսաղբյուր գյուղի շրջակայք) ֆորիստիկական շրջաններում: EOO 1120 քառ. կմ. է, AOO՝ 24 քառ. կմ: Լակալիտները՝ 5. Հայաստանից բացի տեսակը հանդիպում է Նախիջևանում, Փոքր և Միջին Ասիայում, Իրանում, Իրանում, Աֆղանստանում:

Կենսաբանական, էկոլոգիական և ֆիզիոլոգիական առանձնահատկություններ: Աճում է ստորին և միջին լեռնային գոտիների ծ. մ. 900–1400 մ բարձրությունների վրա, կիսաանապատային և տափաստանային բուսականության մեջ: Մաղկում է մայիս ամսին, պտղաբերում՝ հունիսին:

Սահմանափակող գործոններ: Սահմանափակ տարածման և բնակության շրջաններ, աճելավայրերի կորուստ կամ դեգրադացիա՝ կապված գյուղատնտեսական հանդակների ընդարձակման, արածեցման, կլիմայի փոփոխության հետ:

Պահպանության միջոցառումներ: Պահպանության միջոցառումներ չեն իրականացվում: Անհրաժեշտ է իրականացնել սյուրսյուրսի վիճակի մոնիթորինգ:

Category. Vulnerable species with fragmented area of distribution. At present three sub-populations are known. The extent of occurrence is less than 5000 km², the area of occupancy is less than 500 km². Taking into consideration that the main area of distribution of the species is situated beyond the borders of Armenia, the category of threat has been downgraded to VU.

It was not included in the first edition of the Red Data Book of Armenia.

It is not included in the Annexes of CITES and that of the Bern Convention.

Description. Perennial herb, 20–70 cm. Cauline leaves few (2–3 pairs), narrowly lanceolate; radical (basal) ones up to 10 cm long, forming rosette. Flowers numerous, in terminal compact inflorescence, large, blew or violet.

Distribution. In Armenia it occurs in Yerevan (Yerevan surroundings, Urts and Yerakh mountain ranges) and Shirak (surroundings of Lusaghbyur village) floristic regions. EOO is 1120 km², AOO is 24 km². The number of locations is 5. Besides Armenia the species grows in Nakhichevan, Asia Minor, Middle Asia, Iraq, Iran and Afghanistan.

Ecological, biological and phytocoenological peculiarities. Grows in lower and middle mountain belts, at the altitudes of 900–1400 meters above sea level, in semi-deserts and steppes. Flowering in May, fruiting June.

Limiting factors. Restricted extent of occurrence and area of occupancy, loss/degradation of habitats caused by expansion of arable lands, grazing and climate change.

Conservation actions. No conservation actions. Necessary: monitoring of the population state.

Սկզբնաղբյուրներ/References

Հայաստանի ԳԱԱ Բուսաբանության ինստիտուտի հերբարիումի նյութեր

Herbarium materials of the Institute of botany of NAS RA.

Аветисян В. Е. 1980. Род *Gentiana*. Флора Армении, 7: 34–37. Ереван.

Կազմող՝ Գ. Մ. Ֆայվուշ

Compiler G. M. Fayvush

275. *Lomatogonium carinthiacum* (Wulf.) A.Br. — Լոմատոգոնիում կարինթյան — Ломатогониум каринтийский

$$VU^*B \ 1 \ ab(iii) + 2 \ ab(iii)$$


© Բերնո Հայնոլդ
© Bernd Haynold

Կարեգործի: Խոցելի տեսակ է: Ներկայումս հայտնի են չորս պոպուլյացիաներ: Տարածման շրջանի մակերեսը 5000 քառ. կմ–ից պակաս է, բնակության շրջանի մակերեսը՝ 500 քառ. կմ–ից պակաս: Քանի որ տեսակի հիմնական արեալը գտնվում է Հայաստանի սահմաններից դուրս, հետևարար սպառնալիքի կտեղագրիան նվազեցվում է մինչև VU: Տեսակին սպառնում է տարածման և բնակության շրջանների նվազումը՝ կապված կլիմայի փոփոխության պատճառով սոճեավայրերի պայմանների փոփոխության հետ:

Հայաստանի Կարմիր զորքի առաջին հրատարակության մեջ
ընդգրկված չէր:

Ընդգրկված չէ CITES-ի և Բեռնի կոնվենցիաների հսկելվածնե-
րում:

Նկարագրություն: Միաձյա խառնարույ՝ մինչև 10–15 սմ բարձրությամբ: Յարմուկները՝ հիմքից բազմաթիվ, բարակ: Յարմուկային տերևները՝ մինչև 1 սմ երկայնքյան, ավելի մեծ ամենամեծերի տերևներից: Շաղկերը՝ միայնակ, երկար ծաղկակաթեքով, դժգույն երկնագույն:

Տարածում: Հայաստանում հանդիպում է Գեղամի (Գեղամի լեռնաշղթա) և Զանգեզուրի (Որոտան գետի վերնագավառ, Գորիսի շրջակայք, լեռնագագաթ՝ Կապուտաշու) ֆորիստիկական շրջաններում: EOO 2775 քառ. կմ է, AOO՝ 20 քառ. կմ: Լոկալիտացները՝ 4. Հայաստանից բացի տեսակը հանդիպում է Նախակովկասում, Ալբերձանում, Եվրոպայում, Միջինում, Հյուսիսատենիսյան Անատոլիայում, Միջին և Կենտրոնական Ասիայում, Հյուսիսային Ամերիկայում:

Կենսաբանական, էկոլոգիական և ֆիզիոցենոլոգիական առանձնահատկություններ: Աճում է ենթալայան և ալպյան գոտիների ծ. մ. 2600–3300 մ բարձրությունների վրա, ճանճացած և գերլիանալ տեղերում: Ճատկում է հունիս–հուլիս ամիսներին, պտղաբերում՝ օգոստոսին:

Սահմանափակող գործոններ: Սահմանափակ տարածման և բնակության շրջաններ, արածեցում, կլիմայի փոփոխություն:

Պատկանություն միջոցառումներ: Պատկանություն միջոցառումներ չեն իրականացվում: Անհրաժեշտ է իրականացնել պատույլ-յուզիաների վիճակի մոնիթորինգ:

Category. Vulnerable species. At present four sub-populations are known. The extent of occurrence is less than 5000 km², the area of occupancy is less than 500 km². Taking into consideration that the main area of distribution of the species is situated beyond the borders of Armenia, the category of threat has been downgraded to VU. The species faces decline of the extent of occurrence and the area of occupancy caused by habitat changes in the result of climate change.

It was not included in the first edition of the Red Data Book of Armenia.

It is not included in the Annexes of CITES and that of the Bern Convention.

Description. Annual plant, up to 10–15 cm. Stems numerous, thin. Upper cauline leaves larger than the lower ones, up to 1 cm long. Flowers solitary, on long pedicels, pale sky-blew.

Distribution. In Armenia it occurs in Gegham (Gegham mountain range) and Zangezur (Vorotan river upper regions, surroundings of Goris, Kaputdzhugh Mountain) floristic regions. EOO is 2775 km², AOO is 20 km². The number of locations is 4. Besides Armenia the species grows in Ciscaucasia, Azerbaidjan, Europe, Siberia, North-East Anatolia, Middle and Central Asia, North America.

Ecological, biological and phytocenological peculiarities. Grows in sub-alpine and alpine belts, at the altitudes of 2600–3300 meters above sea level, in wetlands. Flowering from June to July, fruiting in August.

Limiting factors. Restricted extent of occurrence and area of occupancy, grazing and climate change.

Conservation actions. No conservation actions. Necessary: monitoring of the population state.

Մկզբնաղբյուրներ\References

Հայաստանի ԳԱԱ Բուսաբանության ինստիտուտի
հեղրաբիումի նյութեր

Herbarium materials of the Institute of botany of NAS RA.

Аветисян В. Е. 1980. Род *Lomatogonium*. Флора Армении. 7: 44. Ереван.

Կազմող՝ Գ. Մ. Ֆալկուշ

Compiler G. M. Fayvush.

276. *Erodium sosnowskianum* Fedor. — Ճայկրուց Սոսնովսկու — Журавельник Сосновского

CR B 1 ab(i,ii,iii,v) + 2 ab(i,ii,iii,v)



© ՀՀ ԳԱԱ Բուսաբանության ինստիտուտի հերբարիում
© Herbarium of the Institute of Botany of NAS of Armenia

Սկզբնաղբյուրներ/References

Հայաստանի ԳԱԱ Բուսաբանության ինստիտուտի հերբարիումի նյութեր

Herbarium materials of the Institute of botany of NAS RA.
Федоров Ан. А. 1941. Четыре новых вида флоры Армении. Зам. по сист. и геогр. раст. Тифл. Бот. сада, 10: 58–60. Тбилиси.

Аветисян Е. М. 1973. Род *Erodium*. Флора Армении, 6: 225–230. Ереван.

Կազմող՝ Կ. Գ. Թամանյան

Compiler K. G. Tamanyan

Կարեգործիչ: Կրիտիկական վիճակում գտնվող տեսակ է: Հայաստանի էնդեմիկ է: Հայտնի է երկու ֆլորիստիկական շրջաններում: Տարածման և բնակության շրջանների մակերեսը 10 քառ. կմ-ից պակաս է: Արեալը խիստ մասնատված է: Սպառնացող վտանգներն են արեալի սահմանափակությունը և կլիմայի փոփոխությունը:

Հայաստանի Կարմիր գրքի առաջին հրատարակության մեջ բնդրվել է:

Ընդգրկված չէ CITES-ի և Բեռնի կոնվենցիաների հավելվածներում:

Նկարագրություն: Բազմամյա խոտաբույս է: Ցողունները՝ 5–10 սմ երկարության, գեղձային քափառությամբ: Տերևները փետրածև հատված, կոթունավոր, մասերը՝ քաղցրաբլի, գծային կամ սեպավոր: Մուկարույր՝ 3–5 ճառագայթներով: Մուկիկները՝ մանր, մանուշակագույն:

Տարածում: Հայաստանում հանդիպում է Արագածի (լեռնագագաթ՝ Արագած) և Գեղամի (Ակնա լճի շրջակայք) ֆլորիստիկական շրջաններում: АОО 8 քառ. կմ է, լոկալիտները՝ 2, որոնց միջև հեռավորությունը 70 կմ է:

Կենսաբանական, էկոլոգիական և ֆիզոլոգիական առանձնահատկություններ: Աճում է ալպյան գոտում, ծ. մ. 2500–3000 մ բարձրությունների վրա, ալպյան մարգագետիններում: Մուկում է հունիս ամսում, պտղաբերում՝ հուլիսին:

Սահմանափակող գործոններ: Սահմանափակ տարածման շրջան, աճելավայրերի կորուստ կամ դեգրադացիա՝ կլիմայի գլոբալ փոփոխության հետևանքով:

Պահպանության միջոցառումներ: Պահպանության գործողություններ չեն իրականացվում: Անհրաժեշտ է կազմակերպել հետազոտական աշխատանքներ՝ նոր աճելավայրեր հայտնաբերելու համար, իրականացնել պոպուլյացիայի վիճակի մոնիթորինգ:

Category. Critically endangered species. Endemic of Armenia. It is found in two floristic regions. The extent of occurrence and area of occupancy are less than 10 km². The area of distribution is severely fragmented. The threats are restricted of the area of distribution and climate change.

It was not included in the first edition of the Red Data Book of Armenia.

It is not included in the Annexes of CITES and that of the Bern Convention.

Description. Perennial herbs with fusiform thickened rhizomes. Stems 20–60 cm, filiform, ascending, unbranched or weakly branched, 5–10 cm long, adenotrichous. Basal leaves pinnatisect, oblong, petiolate; lobes numerous, linear or cuneate. Inflorescence 3–5-rayed. Involucre bracts ovate, densely pubescent. Flowers small, violet.

Distribution. In Armenia it occurs only in Aragats (Aragats Mountain) and Gegham (surroundings of Lake Akna) floristic regions. АОО is 8 km², the number of locations is 2, the distance between which is 70 km.

Ecological, biological and phytocoenological peculiarities. Grows in alpine belt at the altitudes of 2500–3000 meters above sea level, in the alpine meadows. Flowering in June, fruiting in July.

Limiting factors. Restricted extent of occurrence and area of occupancy, loss/degradation of habitats caused by global climate change.

Conservation actions. No conservation actions. Necessary: monitoring of the population state, search of new habitats.